మొగోడు

పెళ్ళాం, పిల్లలు, సంసారం అనే మొట్టికాయల్ని నిత్యం భరించేవాడే భర్త. కుటుంబ వ్యవస్థలో జీవచ్ఛవంగా మారిపోయిన ఓ మొగుడి గోడు ఇది

(మగవాద కథ)

మొన్ననే నాకు యాభై నిండి యాభై ఒకటి వచ్చింది. వాలుకుర్చీలో వాలి చెయి జారిపోయిన జీవితం గురించి దిగులుపడే వయసు వచ్చింది. నాకు గతమే తప్ప భవిష్యత్తు లేదు. ఈమధ్య ఖాళీగా ఉన్నప్పుడల్లా గతం నెమరువేస్తూ, 'అప్పుడు అలా కాకుండా ఇలా చేసి ఉంటే, ఇప్పుడు నా జీవితం ఇలా కాకుండా మరోలా ఉండేదేమో' అంటూ గతంలో నేను చేసిన పొరపాట్లు, పెడచెవిన పెట్టిన పెద్దల సలహాలు గుర్తుకు తెచ్చుకుని బాధ పడడం అలవాటయింది.

ఈరోజు ఉదయం రేడియోలో 'మాయా సంసారం తమ్ముడూ' అని పాట వస్తుంటే మా తెలుగు మాష్టారు రామనాథంగారు గుర్తుకు వచ్చారు. ఆయన మాకు బంధువులు కూడా. మా అమ్మకి వరసకి అన్నగారు— అంటే నాకు మేనమామ అవుతారు. ఆయన ముప్పయ్యేనిమిదేళ్ళ క్రితం ఓ ప్రత్యేక పరిస్థితిలో, ప్రత్యేక విధానంలో, జీవితాంతం గుర్తుండిపోయేలా ఓ పాఠం చెప్పారు. ఆయన చెప్పిన తీరునుబట్టి ఆ పాఠం బుర్రకి బాగా అంటింది. కానీ, అది అర్థం చేసుకోవడానికి మాత్రం మరో పదిహేనేళ్ళు పట్టింది.

నేను ఎనిమిదో తరగతిలో ఉన్నప్పుడు మా క్లాసులో సుబ్బలక్ష్మి అనే అమ్మాయి ఉండేది. అప్పుడు క్లాసంతా కలిపి ఆరేడుమంది కంటే ఆడపిల్లలు ఉండేవారు కారు. వాళ్ళంతా మొదటి వరుసలో ఒక బెంచీ మీద కూర్చునేవారు. మొదటి వరుసలో మగపిల్లల బెంచీలో ఆఖరి సీటు నాది. ఆడపిల్లల బెంచీలో మొదటి సీటు సుబ్బలక్ష్మిది. అలా పక్కపక్కన రెండు మూడు నెలలు కూర్చున్న తర్వాత నా మనసు కొంచెం అలజడికి గురయింది. మరో రెండు నెలలు నా మనసులో మాట మనసులోనే ఉండనిచ్చాను కానీ, ఇంక ఆగలేకపోయాను.

శేఖర్‌ని, పండుని స్కూలు గ్రౌండ్‌లో ఓ మూలకు తీసుకెళ్ళి రహస్యంగా విషయం చెప్పాను. "దాన్నే ప్రేమ అంటారు" అన్నాడు పండు ఉత్సాహంగా. "ఇప్పుడేం చెయ్యమంటారు నన్ను" అని సలహా అడిగాను. "వెళ్ళి సుబ్బలక్ష్మితో 'నేను నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాను' అని చెప్పెయ్యి" అన్నాడు శేఖర్. "నాకు భయం - అది అసలే రౌడీ టైపు" అన్నాను. "అయితే, ఏడు - పిరికిసన్నాసులు సుఖపళ్ళేరు." చిరాగ్గా అని వెళ్ళిపోయాడు శేఖర్. పండు, "ఓ లవ్ లెటర్ రాయి' అని సలహా ఇచ్చాడు.

ఓ రోజంతా కష్టపడి "నా హృదయ సామ్రాజ్యలక్ష్మి-సుబ్బలక్ష్మి" అని రాసి పండుకి చూపించాను.

"లవ్ లెటరు తెలుగులో కంటే ఇంగ్లీషులో రాస్తే బావుంటుంది. మనకి ఇంగ్లీషొచ్చు అని చెప్పుకోవచ్చు - అదో గొప్ప కూడా. ఆడపిల్లలు ఇంగ్లీషులో మాట్లాడినా, ఇంగ్లీషులో లవ్ లెటర్లు రాసినా చాలా ఇంప్రెసయిపోతారు" అన్నాడు పండు అనుభవజ్ఞుడిలా.

ఇద్దరం రెండు రోజులు బుర్రలు బద్దలుకొట్టుకుని, ఒక నోటుపుస్తకం అంతా పాడుచేసి, రెండు వాక్యాల ప్రేమలేఖ తయారుచేశాం. "ఐ లవ్ యూ. విల్ యూ మ్యారీ మీ?"

"మీ అన్నయ్యకు చూపించు. ఇందులో గ్రామర్, స్పెల్లింగ్ మిస్టేకులు ఏవన్నా ఉన్నాయేమో. మనం సుబ్బలక్ష్మికి లోకువైపోతాం" అన్నాను.

"వద్దు. మా అన్నయ్య నన్ను తంతాడు. పైగా ఈ ఉత్తరం సుబ్బలక్ష్మికి కాకుండా మీ నాన్నకు చేరే ప్రమాదం కూడా ఉంది. ఆ దిబ్బమొహానికి...."

"సుబ్బలక్ష్మిది దిబ్బమొహం కాదు" అన్నాను కొంచెం బాధగా.

"ఏదో మొహంలే. దానికి మన కంటే ఇంగ్లీషు ఏవొచ్చు? ఫరవాలేదు. ఇచ్చెయ్యి" అన్నాడు పండు.

అలా నేను నా మొదటి/ఆఖరి ప్రేమలేఖ రాశాను ఎనిమిదో తరగతి చదువుతుండగా.

చిత్రాలు: నర్సిం

ఇంక ఆ లెటరు సుబ్బలక్ష్మికి అందివ్వాలి.

ఈ స్పెషల్ అకేషన్‌కి మా అన్నయ్యని వాడి కొత్త ప్యాంటు ఒక రోజుకి అప్పు అడిగాను. అరగంట సేపు బతిమాలగా, బతిమాలగా ఓ రోజంతా నా చేత నానా చాకిరీ చేయించి, చివరకు వాడి కొత్త ప్యాంటు ఇచ్చాడు. తెల్ల షర్టు, తెల్ల ప్యాంటులో టక్ చేసి స్టయిలుగా స్కూలుకి వెళ్ళాను.

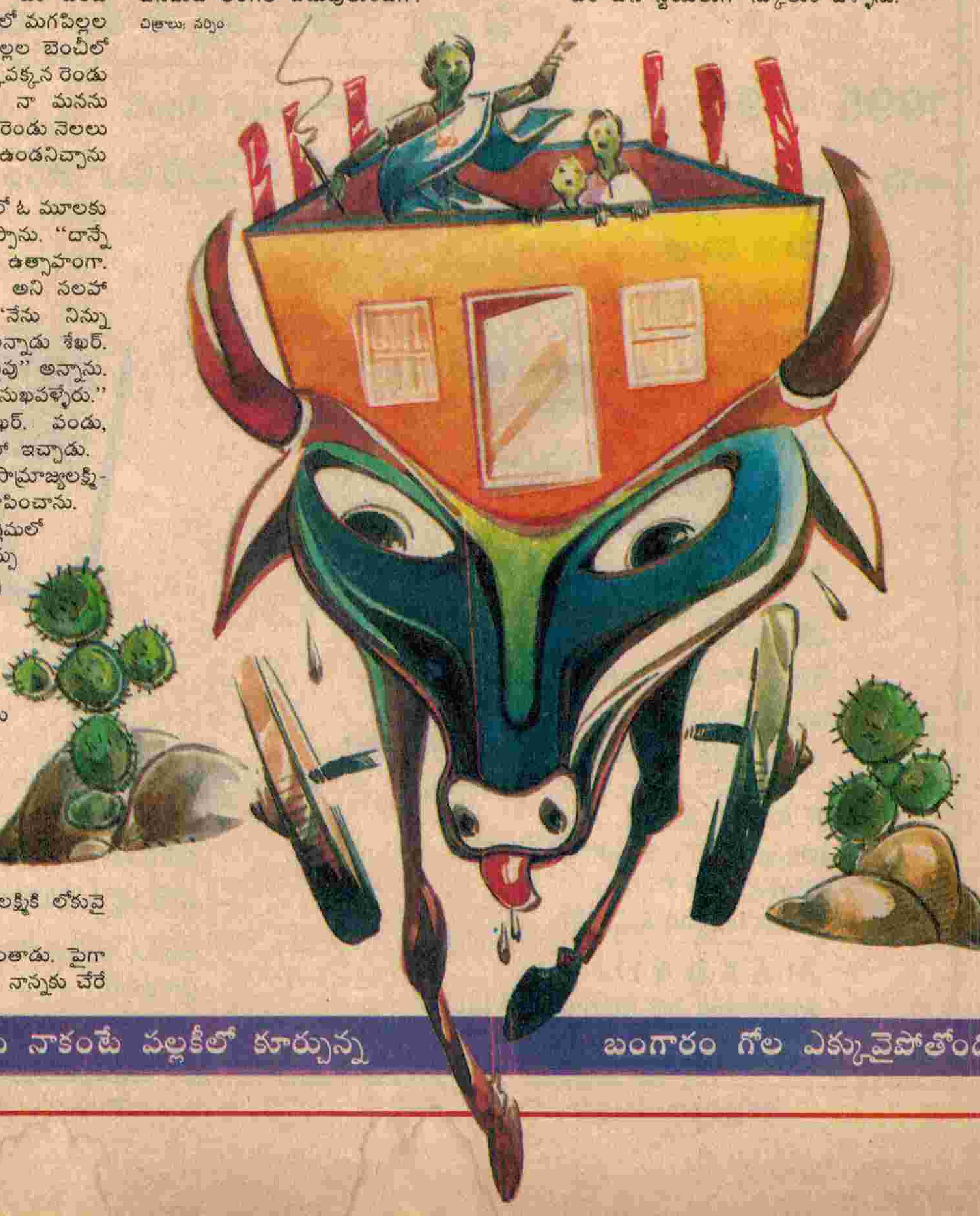

పల్లకీ మోసే నాకంటే పల్లకీలో కూర్చున్న బంగారం గోల ఎక్కువైపోతోంది.

"ఏవిట్రోయ్, అక్కినేని నాగేశ్వర్రావులా తయారయ్యావు ఈ వేళ" అన్నాడు శేఖర్ నేను క్లాసులో అడుగుపెట్టగానే.

అంతా సుబ్బులక్ష్మితో సహా నన్ను పరిశీలనగా చూశారు. సుబ్బులక్ష్మిని అలా ఇంప్రెస్ చేసి, కొంచెం గ్రౌండు ప్రిపేర్ చేసి "నీ తెలుగు నోట్సు ఒకసారియ్యి" అన్నాను.

"ఎందుకు" అంది సుబ్బులక్ష్మి.

"నిన్న స్కూలుకి రాలేదుగా. నీ నోట్సు చూసి రాసుకుందావని" అన్నాను.

"నీ కోతిఫ్రెండ్సుని అడగొచ్చుకదా" అంది అది పొగరుగా. అంటే శేఖర్, పండు అని దాని ఉద్దేశం.

"వాళ్ళు నిన్న రాలేదు కదా."

"మిగతా మగపిల్లల్ని అడగొచ్చు కదా."

ఆడదానితో మాట్లాడడం ఎంత కష్టమో మొట్టమొదటిసారి నాకు అనుభవమయింది.

"వాళ్ళెవరూ సరిగా రాయరు."

"మిగిలిన ఆడపిల్లల్ని అడగొచ్చుకదా."

"నువ్వే నాకు దగ్గర అని" అన్నాను. మా ఇద్దరివీ పక్కపక్క బెంచీలు కదా! మన ద్వంద్వార్థం దానికి అర్థమైందో లేదో కానీ, ఒక్కసారి పరిశీలనగా చూసి మాట్లాడకుండా నోటుబుక్కు ఇచ్చింది.

నేను ఓ పది నిమిషాలు ఏదో కాపీ చేస్తున్నట్లు నటించి, నా ఉత్తరం అందులో పెట్టి ఇచ్చేశాను. అది మాట్లాడకుండా తీసుకుంది. ఉత్తరం పెట్టడం చూసిందో లేదో కానీ, ఇంక నాకేసి తిరగకుండా బోర్డు కేసే చూస్తూ కూర్చుంది.

లెక్కల క్లాసయింది, ఇంగ్లీషు క్లాసయిందీ, ఇంటర్వెల్లయింది. సుబ్బులక్ష్మి దగ్గర నుంచి జవాబు లేదు. నాకంతా సస్పెన్సుగా ఉంది. ఇంటర్వెల్ తర్వాత మూడు గంటలకి రామనాథం మాష్టారు క్లాసుకు వచ్చారు. నవ్వుతూ నాకేసి తిరిగి, "ఒరే నాగేశ్వర్రావ్వూ, నువ్వేసారి నుంచోరా" అన్నారు.

పక్కన కోతి కిచకిచలాడినట్లు సుబ్బులక్ష్మి నవ్వు వినిపించింది. 'ఎందుకు - దీనికింత కులకాసంగా ఉంది' అనుకుంటూ లేచి నిలబడ్డాను.

రామనాథంగారు నా పక్కకొచ్చి నిలబడ్డారు. "నేనింతవరకూ గమనించలేదురా. చాలా పెద్ద వాడివైపోయావురోయ్. ప్యాంట్లు కూడా వేసేస్తున్నావు. అన్నయ్య ప్యాంటేనా?" క్లాసంతా గొల్లుమంది.

"అమ్మో - నూనూగు మీసాల నూత్నయౌవనం వచ్చేసింది. అందుకే మా అల్లుడు పెళ్ళికి మహా తొందరపడిపోతున్నాడు. ఇంక వీడికి పెళ్ళి చేసేయాల్సిందే" అన్నారు బుగ్గలు పట్టుకుని లాగుతూ.

క్లాసంతా మళ్ళీ గొల్లుమంది. పక్క బెంచీ మీద కోతుల కిచకిచలు ఎక్కువయ్యాయి. 'పిల్లికి చెలగాటం ఎలక్కి ప్రాణసంకటం' అంటారే - అలా ఉంది నా పరిస్థితి. నేను నవ్వాలో, ఏడ్వాలో తెలియక ఓ వెర్రి నవ్వు నవ్వాను. 'ఈ దిబ్బులక్ష్మి నా పవిత్ర ప్రేమలేఖ ఈయనకి అందించలేదు కదా' అని డౌటు కూడా వచ్చింది.

"ఒరే నాగేశ్వర్రావ్వూ! భర్త అంటే అర్థం తెలుసురా" అన్నారు బుగ్గలొదిలేసి. బుగ్గలొదిలెయ్యగానే ప్రమాదం తప్పిందనుకుని, "భర్త అంటే.. మొగుడు" అన్నాను ధైర్యంగా.

"మొగుడంటే?"

"మొగుడంటే... మొగాడు" అన్నాను.

"తెలుగు తెలిసి ఛావదు. మళ్ళా ఇంగ్లీషొకటి."

నేను తెలుగులోనో, సంస్కృతంలోనో ప్రేమలేఖ రాస్తే ఆయనకి అంత కోపం వచ్చేది కాదేమో. ఇంగ్లీషులో రాయడం తెలుగు పండితులకి అవమానం అనిపించినట్లుంది. ఆయన మరీ రెచ్చిపోయారు. ఎడం చేత్తో నా చెవి పట్టుకుని మెలేస్తూ, 'భర్త అంటే... భరించేవాడని అర్థంరా వెధవా' అంటూ ఒత్తుకి ఒక మొట్టికాయ చొప్పున నాలుగు మొట్టికాయలు మొట్టి అర్థం వివరించారు.

ఎందుకో తెలియదుగాని, నా చిన్నప్పుడు తెలుగు

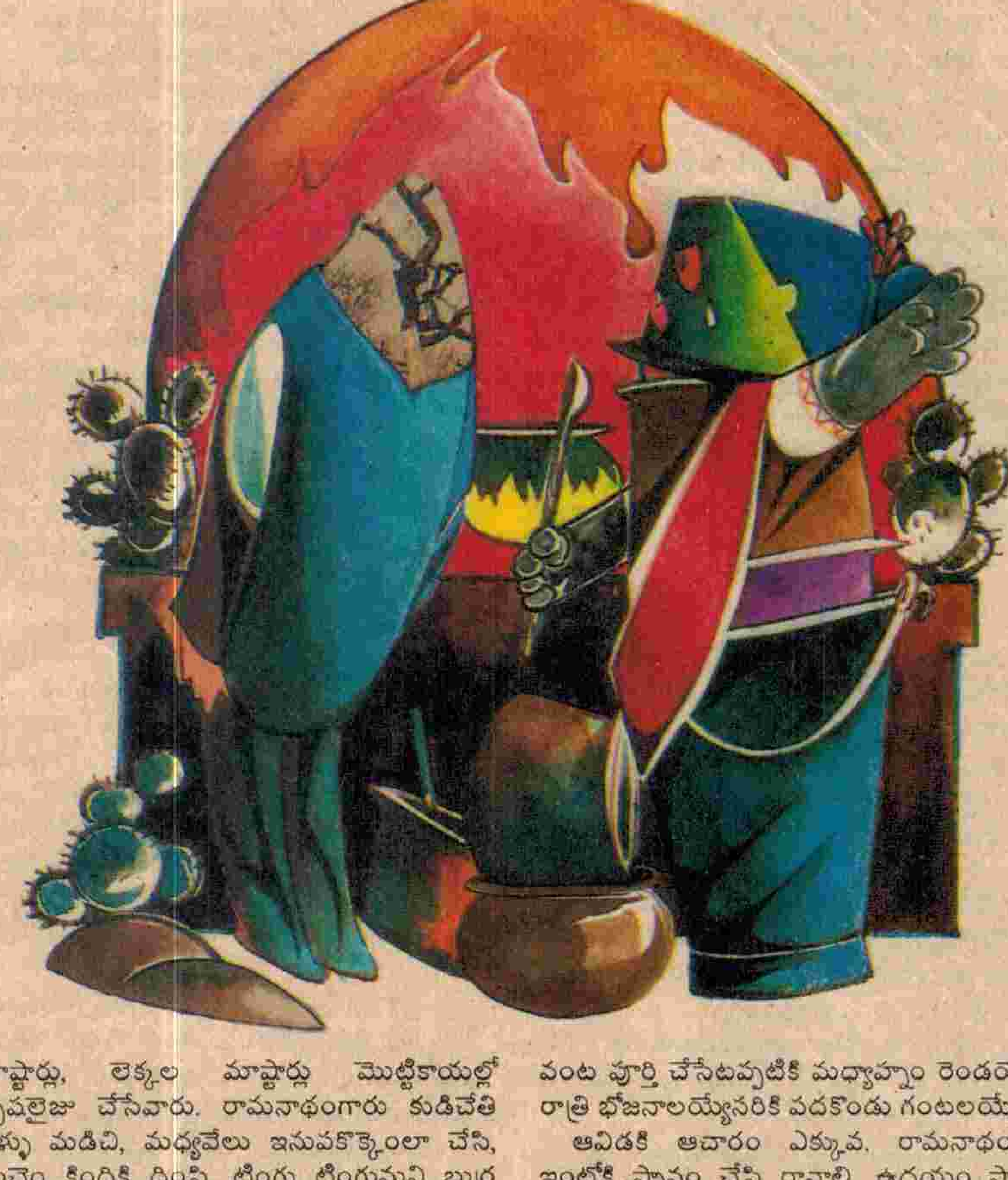

మాష్టార్లు, లెక్కల మాష్టార్లు మొట్టికాయల్లో స్పెషలైజు చేసేవారు. రామనాథంగారు కుడిచేతి వేళ్ళు మడిచి, మధ్యవేలు ఇనుపకొక్కెంలా చేసి, కొంచెం కిందికి దింపి, టింగు టింగుమని బుర్ర రామకీర్తన పాడిస్తూ, ఎడం చేత్తో జుట్టు పట్టుకుని గుంజుతూ క్లాసంతా తిప్పి, "భర్త అంటే ఏవిటి" అని మళ్ళీ అడిగారు ప్రదక్షిణం పూర్తయ్యాక.

"భరించేవాడు" అన్నాను ఏడుపు ఆపుకుంటూ.

"దేన్ని భరించేవాడు అని అర్థం? (మొట్టికాయ)... పెళ్ళాన్ని (మొట్టికాయ)... పిల్లల్ని (మొట్టికాయ).... సంసారాన్ని (మొట్టికాయ)... సంసారం ఎలాంటిది? (మొట్టికాయ)" ఆయన అన్యాయంగా ప్రశ్నలకీ, సమాధానాలకీ కూడా మొట్టేస్తున్నారు. "సంసారం సాగరం (మొట్టికాయ)... దుఃఖభాజనం (మొట్టికాయ) - హాయిగా చదువుకోకుండా పెళ్ళి కావాలట్రా పెళ్ళి..." అంటూ మొట్టికాయల మహాలక్ష్మితో ఆ రోజు మహావైభవంగా నా పెళ్ళి చేసేశారు.

అరగంట తర్వాత స్టాఫ్ రూంలోకి పిల్చి, 'గట్టిగా కొట్టేనేవిట్రా అల్లుడూ' అంటూ తల నిమిరి, "బుద్ధిగా చదువుకోరా నాయనా! మంచి చదువులు చదువుకుని, మంచి ఉద్యోగాల్లోకి వెళ్ళి నువ్వు హాయిగా ఉండాలి. ఈ ఊబిలోకి దిగకురా నాయనా! నూరేళ్ళ జీవితం పాడుచేసుకోకు. మీ అత్తతో నేనెలా వేగుతున్నానో చూశావు కదరా" అన్నారు ఆయన కళ్ళనీళ్ళతో.

రామనాథంగారిల్లు మా ఇంటికి రెండిళ్ళవతలే. 'వెధవల్లారా - లేవండ్రోయ్' అనే సుప్రభాతంతో కోడి కుయ్యకముందే మొదలయ్యేది మా అత్తయ్య దినచర్య. ఆవిడకి శుచీ, శుభ్రత ఎక్కువ. స్నానాలు, పూజలు చేసి చేసి, పనిమనిషి తోవిన అంట్లు మళ్ళీ తోవి తోవి, కట్టెల పొయ్యి అల్కికి అలికి, నీళ్ళూ నిప్పులూ కడిగి కడిగి, ఆవిడ ఉదయం

వంట పూర్తి చేసేటప్పటికి మధ్యాహ్నం రెండయ్యేది. రాత్రి భోజనాలయ్యేసరికి పదకొండు గంటలయ్యేది.

ఆవిడకి ఆచారం ఎక్కువ. రామనాథంగారు ఇంట్లోకి స్నానం చేసి రావాలి. ఉదయం స్నానం, మధ్యాహ్నం భోజనానికి వచ్చినప్పుడు స్నానం, సాయంత్రం స్కూలు నుంచొచ్చాకా స్నానం, ఇంటికి ఎవరేనా తక్కువ కులంవాళ్ళు వస్తే, వాళ్ళతో మాట్లాడితే స్నానం — ఆయన బడిలో లేకపోతే, ఇంటి ఎదురుగా కాలువలో మునకలేస్తూ కనిపించేవారు. పొరపాటున స్నానం చెయ్యకుండా ఓ అడుగు లోపలికి వేశారో - బకెట్టు నీళ్ళు తీసుకొచ్చి ధన్‌మని పోసేసేది.

'నీ మొహం మండా - పిల్లల పేపర్లున్నాయే' అంటూ ఆయన తిడుతున్నా వినిపించుకునేది కాదు. ఆయన్ని అలా ఇరవై నాలుగు గంటలూ వేపించుకు తింటేకాని ఆవిడకి రోజు గడిచేది కాదు.

అలాంటి రామనాథంగారు ఓ రోజు రాత్రి గుండెపోటు వచ్చి ఆవిడకి మాటైనా చెప్పకుండా స్వర్గస్థులైపోయారు. వీధిలో చాపమీద రామనాథంగారిని చూసిన వాళ్ళంతా ఆశ్చర్యపోయారు. ఆయన మొహం ఎంతో సంతోషంతో వెలిగిపోతున్నట్లుంది. 'ఇప్పుడేం చేస్తావే సోమిదేవమ్మా' అని పెళ్ళాంతో మౌనంగా పరాచికాలాడుతూ, పెళ్ళికొడుకు పల్లకీ ఎక్కి వెడుతున్నంత సంతోషంగా ఆయన ఏడుకట్ల సవారీ ఎక్కి వెళ్ళిపోయారు.

'ఇప్పుడేం చేతును దేవుడోయ్? నన్నిలా అర్థంతరంగా వదిలేసి వెళ్ళిపోతే నేనెలా బతికేది దేవుడోయ్' అని సోమిదేవమ్మగారు నిజంగానే గుండెలు పగిలేలా ఏడ్చింది.

రామనాథంగారు స్థితిపరులే. పదెకరాల మాగాణీ, కొబ్బరితోట, పాడీ, పంట - వాళ్ళకు దేనికీ లోటులేదు.

అయినా, ఆయన లేని లోటు ఎవరు తీర్చగలరు? ఆయన పోయిన తర్వాత ఆవిడ జీవితానికి అర్థం లేకుండా పోయింది. ఆవిడ గాలివానకి అరటి చెట్టు కూలిపోయినట్లు కూలిపోయింది. మర్నాటినుంచి

తనేదో స్వేచ్ఛ కోల్పోయి, నాకూ, వంటింటికీ బానిసైపోతున్నానని ఒకటే బాధపడిపోతుంది.

ఆవిడ గొంతు ఎవరికీ వినిపించలేదు. ఏడ్చి, ఏడ్చి గొంతు పోయిందనుకున్నారు అందరూ తర్వాత గొంతుక మరి రానేలేదు.

అరుగు మీద కూర్చుని, వచ్చే పోయే వాళ్ళందరినీ కూచోబెట్టి, 'ఆ దేవుడు నన్నొదిలి వెళ్ళిపోయి చాలా అన్యాయం చేశాడు' అని సంజ్ఞలు చేసి చెబుతూ కళ్ళ నీళ్ళెట్టుకునేది. ఆయన ఎడబాటు భరించలేక మరో మూడు నెలల తర్వాత ఆవిడా వెళ్ళిపోయింది.

ఆవిడ మహానిష్ఠవరురాలు; మహాపతివ్రత - అల్లాంటావిడ తప్పకుండా స్వర్గానికే పోతుందని నా నమ్మకం. అంచేత నేను గుడికి వెళ్ళినప్పుడల్లా 'దేవుడా - మా మావయ్యగారు అమాయకులు - ఉత్తములు - ఆయన్ను అన్యాయం చెయ్యకు. ఆయన్ను నరకానికి పంపి రక్షించు తండ్రీ' అని ప్రార్థిస్తుండేవాడిని.

* * *

"ఏం చేస్తున్నారు" అంటూ అరిచింది మా ఆవిడ వంటింట్లోంచి. నేను గతంలోంచి వర్తమానం లోకి వచ్చిపడ్డాను.

రామనాథంగారు 'భర్త' అంటే అర్థం చెప్పారు కానీ, 'భార్య' అంటే అర్థం చెప్పలేదు. ఆయన్ని అడుగుదామన్న కుతూహలం ఉన్నా కొంత సిగ్గు వల్లా, కొంత మళ్ళీ మొట్టికాయలు తినవలసి వస్తుందేమోనన్న భయంవల్లా అడగడానికి సాహసించలేదు. ఆ మాటకి అర్థం చెప్పకుండానే ఆయన వెళ్ళిపోయారు. నా అంతట నేనే ఆ మాటకి అనేక అర్థాలు చెప్పుకుంటున్నాను.

నా సమాధానం కోసం ఎదురుచూడకుండా, "గేస్ వాడికి చెప్పారా" అంటూ సుడిగాలిలా ముందు గదిలోకి వచ్చింది మా ఆవిడ.

"చెప్పాను. పదిరోజుల్లో వస్తుందన్నాడు."

"వాడల్లాగే అంటాడు. మన తర్వాత చెప్పిన వాళ్ళందరికీ వాడు సిలిండర్లు ఇచ్చేస్తున్నాడు. ఇలా పడక కుర్చీలో పడుకుంటే గేస్ రాదు. వెళ్ళి వాడికి పదో, పరకో పడేసి, నయానో భయానో తీసుకురావాలి. సర్లెండి - అసలు మన మొహం చూస్తేనే..." సుడిగాలి మళ్ళీ వంటింట్లోకి వెళ్ళిపోయింది.

దైవజ్ఞులు శుభముహూర్తం అని నిర్ణయించిన క్షణాన మా ఆవిడ మెళ్ళో తాలికట్టాను నేను. నేను దాని మెళ్ళో కట్టిన మంగళసూత్రవే అందరికీ కనిపిస్తుంది కానీ, మాయల ఫకీరులా అది నా మెడకు తగిలించిన గుదిబండ నాకు మాత్రమే కనిపిస్తుంది.

'నీ పెళ్ళానికేంరా బంగారం' అన్నారు పెద్దలు మాత్రం అక్షింతలు వేస్తూ. మా ఆవిడ పేరు బంగారం. అందుకని ఆ శాడిస్టులు అలా చమత్కరించారనుకుంటాను, అది గుర్తుకు వచ్చినప్పుడల్లా.

నేను పెళ్ళి చేసుకుంటున్నానని తెలియగానే శేఖర్ పరిగెట్టుకొచ్చాడు. నన్ను చూసి కన్నీళ్ళాగలేదు వాడికి. "ఒరే నాగేశ్వర్రావ్! నువ్వు పెళ్ళి చేసుకుని ఆత్మహత్య చేసుకుంటున్నావురోయ్. ఇంక నీ సుఖం నీకుండదు, నీ జీవితం నీకుండదు. నీకు నువ్వుండవు. ఫుట్‌బాల్ చాంపియన్ని అని రొమ్ము విరుచుకు తిరిగేవాడివి. ఇంకిప్పుడు నిన్ను అందరూ ఫుట్‌బాల్ తన్నినట్లు తంతారురోయ్. అయ్యో నాగేశ్వర్రావ్! హీరో నాగేశ్వర్రావులా ఉండేవాడివి, రెండో రీలులోనే హార్టెటాకొచ్చి బకెట్టు తన్నేసే గుమ్మడి వెంకటేశ్వర్రావు రోలుకి ఒప్పుకున్నావేవిట్రోయ్" అంటూ గొల్లుమన్నాడు నన్ను కౌగిలించుకుని.

నా దురదృష్టవేవిటంటే, నాకు జీవితం నేర్పే పాఠాలన్నీ చాలా మెల్లిగా అర్థమవుతాయి. శుభవా: అని నేను పెళ్ళి చేసుకుంటుంటే వాడెందుకేడుస్తున్నాడో అర్థం కాలేదు నాకు. అర్థమయ్యేటప్పటికి ఎప్పటిలాగానే ఆలస్యమైపోయింది.

వంటింట్లోంచి మళ్ళీ చిటపటలు వినిపించాయి.

"పిల్చావా" అన్నాను నేను ఉలిక్కిపడి.

"మిమ్మల్నెందుకు పిలవడం? మగమహారాజులు. వంటింట్లో అడుగు పెడతారా! మామిడికాయ పప్పులో పోపు తగలేస్తున్నాను" అంది బంగారం చిటపటలాడుతూ.

ఓటి కుండకి మోతెక్కువని - కష్టపడేది నేను; ఆపసోపాలు పడేది బంగారం. నేను పొద్దుటే ఎనిమిది గంటలకి ఆదరాబాదరాగా ఏదో తిని వెళ్ళిపోతాను. రెండు గంటల బస్సు ప్రయాణం - పది నుంచి అయిదున్నరదాకా ఆఫీసు - తిరిగి రెండు గంటల బస్సు ప్రయాణం - రాత్రి కొంప చేరేటప్పటికి ఎనిమిది దాటుతుంది. రోజుకు పన్నెండు గంటలు అవస్థపడి, సెలవు రోజుల్లో కొంచెం విశ్రాంతి తీసుకుందామంటే ఒకటే నస - 'మీరు పని చేసేది పన్నెండు గంటలే. నాది ఇరవై నాలుగ్గంటల చాకిరీ. వంటింట్లో మసిగుడ్డలా అయిపోయింది నా బతుకు' అంటూ మొదలు పెడుతుంది.

పరిమిత కుటుంబం ఎడ్వర్టయిజ్‌మెంటులా మేమిద్దరం, మా కిద్దరు - మొత్తం నలుగురు. గేస్ ఉంది. వంటింట్లో కుళాయి, సింకు ఉన్నాయి. కుక్కరు. మిక్సీ, వాషింగ్ మెషీను లాంటి ఉపకరణాలున్నాయి. అంట్లు తోవడానికి పని మనిషుంది. నలుగురికి వండిపెట్టడానికి తనేదో మహా కష్టపడిపోతున్నట్లు మాట్లాడుతుంది. సెలవు రోజుల్లో మరోసారి కాఫీ అడిగితే, 'జీతం బత్తెం లేని నౌకరుందిగా - గంట గంటకి కాఫీ అందించడానికి' అంటుంది.

పల్లకీ మోసే నాకంటే పల్లకీలో కూర్చున్న బంగారం గోల ఎక్కువైపోతోంది. తనేదో స్వేచ్ఛ కోల్పోయి, నాకూ, వంటింటికీ బానిసైపోతున్నానని ఒకటే బాధపడి పోతుంది. 'ఒళ్ళొంచి పనిచెయ్యడం అలవాటు లేక అండామనిపిస్తుంది - అంటే పెద్దనోరేసుకు పడిపోతుంది నా మీద. ఆడవాళ్ళ నోటిపవరు అనుభవమే కనుక బంగారంతో వాదన పెట్టుకోకుండా, ఇల్లు కంటే వీధి పదిలం అనుకుని లేచాను.

"ఊరంతా బలాదూరు తిరిగి సాయంకాలం రాకండి. వచ్చేప్పుడు అరిటాకులు, కొబ్బరికాయలు తీసుకురండి. రేపు ఆబ్దీకానికి ఆ బ్రాహ్మడు రెండింటికి తగులడతాడేమో? కొంచెం పెంద్రాళే భావమని చెప్పండి" అంటూ మళ్ళీ దండకం ప్రారంభిస్తుంటే నేను జోళ్ళు తొడుక్కుని బయటికి నడిచాను.

గేస్‌వాడు, రేషన్‌వాడు, గాడిదగుడ్డుగాడు - అందరికీ అన్నీ చెప్పి, 'ఆలస్యం చెయ్యకురా నాయనా!' అని నారాయణ శాస్త్రులుగారబ్బాయి గడ్డం పట్టుకుని బతిమాలి, అరటిఆకులకట్ట, కొబ్బరికాయలు కొని, ఎల్లి ఇంగువ సంచీలో పడేసి, ఎండలో మోసుకొస్తుంటే రామనాథంగారు మళ్ళా గుర్తుకొచ్చారు. 'బుర్ర మీద బుద్ధొచ్చేదాకా శతావధానం చెయ్యకుండా పాతిక మొట్టికాయలతో పాఠం ఆపేసి, అర్థంతరంగా అలా వదిలేశారేమిటి మహాశయా' అనుకుంటూ పరధ్యానంగా రోడ్డు మధ్యన నడుస్తుంటే, ఓ కారు వినురుగా వచ్చి పక్కన ఆగింది. నేను ఉలిక్కిపడి గంతేశాను.

"ఏయ్ మిస్టర్! బతకాలని లేదా" అన్నాడు కారులో ఉన్న వ్యక్తి నల్లకళ్ళద్దాల్లోంచి చూస్తూ.

నేను సారీ చెప్పబోతుండగా, "ఒరేయ్ నాగేశ్వర్రావ్ - నువ్వా" అన్నాడు శేఖర్ కారులోంచి దిగుతూ.

శేఖర్‌ది నా వయసేకాని పెద్ద వయసున్నవాడిలా కనుపించడం లేదు. ముప్పయ్యయిదు. నలభై ఏళ్ళ వాడిలా - ఆరోగ్యంగా, ఆనందంగా, హుషారుగా, కాలేజీలో శేఖర్ ఎలా ఉండేవాడో అలాగే ఉన్నాడు.

నేను నేనుగా, స్వేచ్ఛగా ఒరిజినల్ నాగేశ్వర్రావులా బతకలేనా? బతుకుతాను.

వాడితో నన్ను నేను పోల్చి చూసుకున్నాను. వాడు వాడి కొత్త మారుతీ కారులో తళతళలాడుతుంటే, నేను నా ఎల్లి ఇంగువ సంచిలా వెలవెలబోతున్నాను.

"ఏవిటి - తెల్ల ప్యాంటు, తెల్ల షర్టు, మడత నలగనీయకుండా ఉండే అక్కినేని నాగేశ్వర్రావు ఇలా అయిపోయాడేవిటి? ఈ మాసిన గడ్డవేవిటీ? ఈ అవతారవేవిటీ" అన్నాడు నన్ను చూసి.

"అక్కినేని నాగేశ్వర్రావు ముసిలాడైపోయాడు" అన్నాను దిగులుగా.

"నీ తలకాయ - నీ వయసెంతో నా వయసూ అంతే. పద - కారెక్కు" అన్నాడు శేఖర్.

"ఎక్కడికి?"

"మా ఇంటికి. కాని, ముందు రెడీమేడ్ బట్టల దుకాణానికి. నిన్నీ వేషంలో చూడలేకపోతున్నాను" అంటూ నన్ను రెడీమేడ్ బట్టల దుకాణానికి తీసుకెళ్ళి, నాకిష్టమైన తెల్ల ప్యాంటు, తెల్ల షర్టు కొన్నాడు. "ఆ చెప్పులు అవతల పడెయ్యి" అంటూ బాటా షాపుకి తీసుకెళ్ళి ఎంబాసడర్ బూట్లు కొన్నాడు. అవన్నీ కారులో పడేసి వాడింటికి తీసుకెళ్ళాడు.

వాడి ఫ్లాట్ చాలా బావుంది. హాల్లో ఎర్ర తివాచీ - సోఫాసెట్టు - పైన కప్పునుంచి వేలాడుతున్న దీపాల గుత్తి. వాడి గది ఏ.సి గది. ఆడియో, వీడియో, ఫోను - అధునాతన జీవితం వాడిది. వాణ్ణి చూస్తే కొంచెం అసూయ కలిగింది.

"మీ ఆవిడ ఇంట్లో లేదా" అన్నాను వాడు ఫ్రిజ్ తీసి ఇచ్చిన కోకా కోలా అందుకుంటూ.

"లేదు" అన్నాడు.

"అంటే..."

"పాల కోసం గేదెని పెంచడమంతటి బుద్ధి తక్కువ పని లేదన్నారు పెద్దలు. వివరించి చెప్పాలా" అన్నాడు నవ్వుతూ.

పాల సంగతి దేవుడెరుగు. మా గేదెని, దూడల్ని పోషించడానికి నానా గడ్డి కరుస్తున్నాను నేను. శేఖర్‌లా పెళ్ళి చేసుకోకుండా ఉంటే, బంగారమ్మ మొగుడిలా కాకుండా నేను నేనులా నా కోసం బతికితే, ఇంత ఆనందకరమైన జీవితం అనుభవించేవాణ్ణి కదా అన్న ఆలోచన కలిగింది. వివాహం పేరుతో ఆడది మగవాడి స్వేచ్ఛని హరించి, బానిసని చేసి, వాడి శ్రమశక్తిని దోచి, నిర్వీర్యుణ్ణి చేసి, ఎలా జీవచ్ఛవంలా మారుస్తోందో బాగా అనుభవమైన నాకు ఈ కుటుంబ వ్యవస్థ అంటే అసహ్యం కలిగింది. అసలు వివాహం లేకుండా, కుటుంబ బాధ్యతలు లేకుండా, పువ్వు నుంచి పువ్వుకు ఎగిరే తుమ్మెదలా, స్వేచ్ఛగా మగవాడు విహరించగలిగితే ఎంత అద్భుతంగా ఉంటుంది?

"అందరూ నీలాంటి వాళ్ళుంటే సమాజం ఎంత గొప్పగా ఉంటుంది" అన్నాను వాణ్ణి అభినందిస్తూ.

"సమాజం సంగతి సమాజంలో ఉన్నవాళ్ళు ఏడుస్తారు కాని ముందు గడ్డం గీసుకుని, స్నానం చేసి, మునుపటి నాగేశ్వర్రావులా తయారయిరా! నే భరించలేకుండా ఉన్నాను" అన్నాడు శేఖర్.

శుభ్రంగా షేవ్ చేసుకుని, షాంపూతో స్నానం చేసి, తెల్ల షర్టు, తెల్ల ప్యాంటులో టక్ చేసి అద్దం ముందు నిలబడి చూసుకుంటే పదేళ్ళు వయసు తగ్గినట్లనిపించింది. శరీరానికి, మనసుకు కూడా మంచి హుషారు వచ్చింది.

"నిన్ను చూస్తుంటే పొద్దుట ఈ ఇంట్లో అడుగు పెట్టిన ఏడుపుగొట్టు మొహం ఇదేనా అనిపిస్తోంది" అన్నాడు శేఖర్ ఆశ్చర్యంగా.

"నాకూ అలాగే అనిపిస్తోంది" అన్నాను నేను ఉత్సాహంగా.

శేఖర్ డ్రింక్స్ ఇచ్చాడు. హోటల్నుంచి భోజనం

తెప్పించాడు. అరొందలపైన బిల్లయింది. నాలాంటి వాడికి ఆ స్వేచ్ఛాజీవితం ఒక తియ్యటి కల.

భోజనాలైన తర్వాత సిగరెట్టు పెట్టె తీసి, తనో సిగరెట్టు వెలిగించి నాకోటి ఇచ్చాడు. గోల్డ్‌ఫ్లేక్ కింగ్‌సైజు సిగరెట్టు. కరీం బీడీ లెవెల్‌కి దిగజారి పోయిన నాగేశ్వర్రావుగాడు ఇటువంటి సిగరెట్టు కాల్చి ఎన్నేళ్ళయింది?

సిగరెట్టు తాగుతూ, "ఒరే నీకు గుర్తుందా - జయసింహ సినిమా చూసొచ్చి తాటికమ్మలతో, కొబ్బరి మట్టలతో స్టంటు చేస్తూ చచ్చేట్టు కొట్టుకున్నాం" అన్నాను బాల్యం గుర్తుచేస్తూ.

"అవును - జయం మనదేలో ఎన్.టి.ఆర్ గుర్రమెక్కినట్లు నువ్వు కూడా గుర్రమెక్కుతానని సరదా పడితే...." అంటూ ఆ విషయం గుర్తు చేశాడు శేఖర్ నవ్వుతూ.

ఈ జీవితం నాది. నా ఇష్టం వచ్చినట్లు స్వేచ్ఛగా బతుకుతాను.

నా ఈడు పిల్లల గేంగుకి నేనే లీడరుగా ఉండే వాణ్ణి. అట్లతద్దికి తెల్లవారకట్ల ఓ గాడిదని పట్టు కొచ్చారు మావాళ్ళు. దాని మెడలో తాడు కట్టి, జయం మనదేలో ఎన్.టి.ఆర్‌లా దాని మీద ఎక్కి కూర్చుని, 'పదండి సైనికులారా' అన్నాను నా చేతిలో కర్ర కత్తిలా పైకెత్తి - వండుగాడి మీదకు యుద్ధానికి.

వాడు ఇంకో గాడిదెక్కి శత్రుసైన్యాన్ని నడిపిస్తున్నాడు.

నేను నా కత్తి అలా ఊపగానే 'జై' అంటూ నా సేన వండుగాడి సైన్యం మీదకురికింది. ఆ గోలకి గాడిద కంగారుపడి పరిగెట్టింది. నేను బేలన్సు తప్పి గాడిద మీంచి కిందపడిపోయాను. దెబ్బ తగిలితే తగిలింది కాని, ఎన్.టి. రామారావుగారు రథమెక్కి ఆంధ్రదేశాన్ని జయించినప్పుడు కూడా అంత థ్రిల్ అనుభవించి ఉండరు.

చిన్ననాటి ముచ్చట్లు గుర్తుకు తెచ్చుకుని నవ్వుకున్నాం.

"ఒరే నువ్వు పాటలు బాగా పాడేవాడివి. ఏదీ ఓ పాట లాగించు. మర్చిపోయాను, అప్పట్నుంచీ పాడడం మానేశావు కదా." శేఖర్ నిట్టూర్చాడు. 'ఈ సమాజం మగాణ్ణి ఎన్ని విధాలుగా హింసిస్తోంది? మగాణ్ణి మగాడిగా, స్వేచ్ఛగా వికసించనియ్యకుండా, శారీరకంగా, మానసికంగా అణచివేసి బానిసగా ఉంచడానికి ఎంత కుట్ర? నీ మనసు నీది కాదు, నీ శరీరం నీది కాదు, నీ కళ్ళు నీవి కావు, నీ గొంతు నీది కాదు" అన్నాడు.

వసంతకాలం వస్తే కోయిల పాడడం, సినిమా చూసొస్తే నాగేశ్వర్రావుగాడు పాడడం సహజమని తెలియని ఈ సమాజం నాలోని కళాకారుణ్ణి ఎంత నిర్దయగా, నిరంకుశంగా హత్య చేసింది? మగవాడు వీధి గుమ్మంలో నిలబడి గొంతెత్తి పాడడం తప్పని తెలియని వయసు. 'చిలకమ్మ చిలకవే - బంగారు చిలకవే - పంచెవన్నెల రామచిలుకా' అని పాట మొదలెట్టేసరికి ఎదురింటివారు, ఇరుగింటివారు, పొరుగింటివారు - అంతా పోగయ్యారు.

"మా అమ్మాయి అంజలీదేవి అంతటి అందగత్తె-ఒప్పుకుంటాను." పైన కిటికీలోంచి చూస్తున్న వాళ్ళమ్మాయిని చూపిస్తూ మా నాన్నతో అన్నాడు ఎదురింటాయన. "కానీ, మీవాడు ఎన్.టి. రామారావు ననుకుంటున్నాడా - కస్తూరి శివరావులా మొహం వీడూను" అని నన్ను ఛడామడా దులిపేశాడు.

"మీ అమ్మాయి అంజలీదేవిలా ఉంటుందో లేదో నాకు తెలియదు. కానీ, మా అమ్మాయి అచ్చు సావిత్రిలా ఉంటుంది - అరుగుమీద నిలబడ్డ దాన్ని చూసే పాడేడు ఈ వెధవ" అన్నాడు పొరుగింటాయన.

"జయం మనదేలో హీరోయిన్ అంజలీదేవి - సావిత్రి కాదు - ఇదేదన్నా మాయాబజార్ సినిమా పాట అనుకుంటున్నారా - రమణారెడ్డిలా మొహం మీరూను" అన్నాడు ఎదురింటాయన, పొరుగింటాయన కేసి తిరిగి.

ఎదురింటాయనా, పొరుగింటాయనా తనకి ఛాన్సు ఇవ్వకుండా వాళ్ళిద్దరే ద్వంద్వయుద్ధం చెయ్యడం ఇరుగింటాయనకి బాధ కలిగించింది కాబోలు, 'నేనూ ఉన్నాను ఇక్కడ' అన్నట్లు అంజలీదేవి తండ్రిగారి భుజం మీద తట్టి, ఆయన వెనక్కు తిరిగాకా, "అందర్నీ అంటున్నారు కానీ, మీ మొహం అద్దంలో ఎప్పుడేనా చూసుకున్నారా - జానీవాకర్లా మొహం మీరూను" అన్నాడు హుషారుగా రంగంలోకి దిగుతూ.

"అబ్బే - మీరే హిందీ సిమాలు చూస్తారు - మాకు హిందీ తెలియదనుకోకండి - మేరా జూతా హై జపానీ - మాకూ వచ్చు - బెజవాడెళ్ళి బెన్ కమేండ్‌మెంట్సు చూసొచ్చినవాణ్ణి - మీరు నాకేం చెప్పక్కర్లేదు - ఛార్లీ చాప్లిన్‌లా మొహం మీరూను" అంటూ ఎదురింటాయన, పొరుగింటాయన్ని వదిలేసి, ఇరుగింటాయన మీద విరుచుకుపడ్డాడు.

ఆ తర్వాత ఎవరు, ఎవరితో, ఎందుకు దెబ్బలాడు తున్నారో తెలియకుండా అందరూ అందరిమీదా అరుస్తూ పెద్దగా దెబ్బలాడుకోసాగారు.

నన్ను మర్చిపోయి అందరూ అలా బిజీ అయిపోతే, మా నాన్న నన్ను లోపలికి తీసుకెళ్ళి - "ఒరే నాగేశ్వర్రావ్! ముల్లు ఆకుమీద పడ్డా, ఆకు ముల్లు మీద పడ్డా, 'వెధవ ముల్లు' అని ముల్లునే అంటారు కాని ఆకునేవీ అనర్రా అది లోకం తీరు - అంచేత మగాడే జాగ్రత్తగా తలొంచుకుపోవాలి" అని మరో గొప్ప జీవిత సూత్రాన్ని ఆవిష్కరించి, "నువ్వు మళ్ళీ పాడితే నామీదొట్టే" అని ఒట్టు పెట్టాడు. ఆ రోజునుంచి నా కంఠం మూగపోయింది.

"నీ గొంతు నొక్కేసి తనేం కోల్పోయిందో ఈ లోకానికి తెలియదు" అన్నాడు వండు ఓదారుస్తూ.

"ఏం కోల్పోయింది?"

"ఓ మాధవపెద్ది సత్యాన్ని... ఓ మహ్మద్ రఫీని.... ఓ ఘంటసాలని" అన్నాడు వండు.

"అవును - వండు ఎక్కడున్నాడు - నీకేమన్నా తెల్సా" అనడిగాను శేఖర్‌ని, వండు గుర్తుకొచ్చి.

"ఆ వెధవ పేరు నా దగ్గరెత్తకు. ఓ ఆడదాని కోసం, అదే జీవితమన్నట్లు 'నన్ను పెళ్ళిచేసుకో' అంటూ ఆత్మాభిమానం వదిలేసి, కాళ్ళావేళ్ళా పడే వన్నాని నా స్నేహితుడు కాదు. వాడంటే నాకు అసహ్యం" అన్నాడు శేఖర్ చిరాగ్గా.

కాలేజీ రోజుల్లో వండుకి బి. సరోజాదేవి అంటే పిచ్చి. పెళ్ళి కానుక సినిమా ఇరవై ఎనిమిదిసార్లు చూశాడు. విశాల, బి. సరోజాదేవిలా ఉంటుందనే వాడు. ఆ అమ్మాయి కాలేజీకి వెడుతుంటే సైకిలు బెల్లు కొట్టి, 'కన్నులతో పలకరించు వలపులు...' అని పాడేవాడు. ఓ రోజు విశాల కనిపించకపోతే, 'నిను చూడని దినము నాకొక యుగము...' అనేవాడు. పెళ్ళి చేసుకుంటే విశాలనే చేసుకుంటాననీ, లేకపోతే సన్యసిస్తానని అనేవాడు. కాలేజీ తర్వాత వాడేవై పోయాడో తెలియలేదు. - ఇప్పుడెక్కడున్నాడో ఏవిటో?

కబుర్లలో కాలం తెలియకుండానే గడచి పోయింది. సాయంత్రం అయిదైంది. ఇంటి దగ్గర మా దయ్యం కారాలు, మిరియాలు నూరుకొంటుంది. "ఇంక వెళ్ళొస్తా" అంటూ లేచి నిలబడి జేబులో చెయ్యిపెడితే రెండు రూపాయ బిళ్ళలు తగిలాయి. వచ్చేటప్పుడు శేఖర్ కారులో తీసుకొచ్చాడు. వెళ్ళే టప్పుడు బస్సులో వెళ్ళాలి గదా!

"ఒరే శేఖర్!" అన్నాను దీనంగా, ఇబ్బందిగా కదులుతూ. "ఓ పది రూపాయలిస్తావా?"

శేఖర్ కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి. ఓ వందరూపాయల నోటు తీసి నా జేబులో పెడుతూ, "పెళ్ళయిన మగాడి బతుకు ఎలా ఉంటుందో నాకు తెలియదనుకోకు

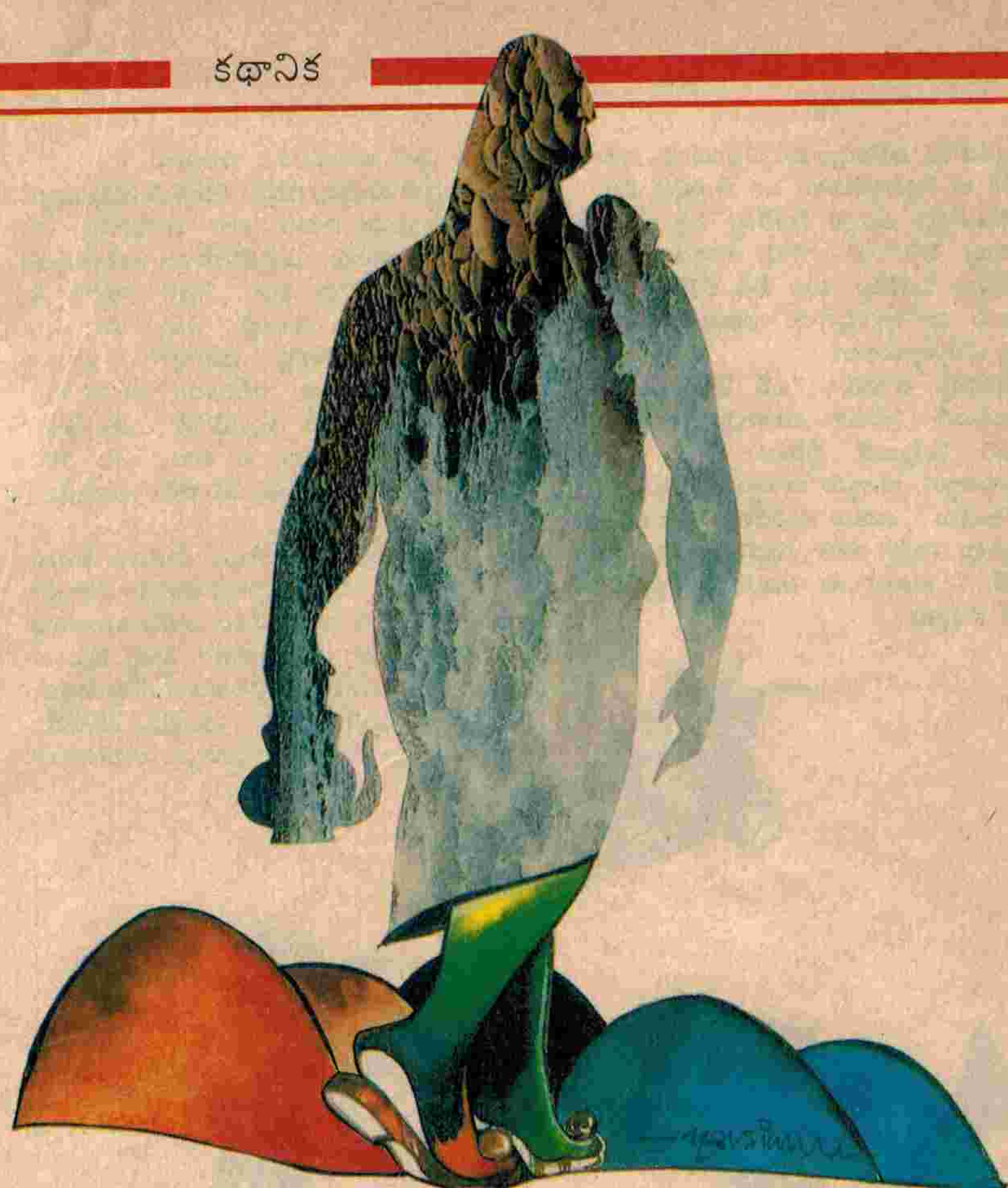

బ్రదర్! 'ఉరికంబవెక్కుతున్నావురా వెధవా' అని అప్పుడే వార్నింగిచ్చాను, గుర్తుందా. విన్నావు కాదు. పెళ్ళి పెళ్ళంటూ మీ కోసం మీరే అందమైన పంజరం కట్టుకుని మురిసిపోయే మూర్ఖులు మీరు. మీ పెళ్ళాం పిల్లల కోసం గానుగెద్దుల్లా బతుకుతారు. మీ సుఖం మీకు తెలియదు. స్వేచ్ఛ అన్నా వెలుగన్నా భయం మీకు. బంధాలు తెంచుకు బయటపడలేరు. మీరు వెన్నెముకలు లేనివాళ్ళు. మీరంటే నాకు సానుభూతి లేదు. గెటౌట్" అన్నాడు కళ్ళు తుడుచుకుంటూ.

శేఖర్ అలా అన్నది కోపంతో కాదనీ, నాలాంటి సోదర మగ అభాగ్యుల మీద జాలితో అని తెలును నాకు.

ఖైదీ జైలుకి చేరే వేళయింది. నేను నా ఎల్జీ ఇంగువ నంచి అందుకుని లేచాను. నంచి చేతికి రాగానే నా వయసు హఠాత్తుగా పెరిగినట్లయి, నీరసం ముంచుకొచ్చింది. అలాగే నీరసంగా వీధిలోకి నడిచాను. నడుస్తూ ఆలోచించసాగాను - నేను జీవిస్తున్న జీవితం నిజంగా జీవితవేనా? అసలు ఇది జీవితవేనా? నేను నేనుగా, స్వేచ్ఛగా - బంగారం మొగుడిలా, పిల్లపిశాచాల తండ్రిగా, ఎల్జీ ఇంగువ నంచిలా కాకుండా - ఒరిజినల్ నాగేశ్వర్రావులా బతకలేనా? ఎందుకు బతకలేను? బతుకుతాను. ఈ జీవితం నాది. నా ఇష్టం వచ్చినట్లు స్వేచ్ఛగా, హాయిగా బతుకుతాను - బంగారం - గో టు హెల్... ..... టా... టా...

'యాహూ' అంటూ అరిటాకుల కట్ట పైకెగరేశాను. నా పక్కన నడుస్తున్నాయన కొంచెం కంగారుపడి చూశాడు. కొబ్బరికాయలు రోడ్డు మీద పడేసి ఫుట్‌బాల్ తన్నినట్లు అటూ ఇటూ తన్నేను. నా ఫుట్‌బాల్ ఒకటి కొంచెం ముందు నడుస్తున్న భార్యాభర్తలకు తగిలి వాళ్ళు వెనక్కు తిరిగారు. అతను నాకేసి తిరిగి ఏదో అనబోతూంటే, "అతని వాలకం ఏదోలాగుంది - మీదపడి కరుస్తాడేమో - వెధవ సంత - మనకెందుకొచ్చింది" అంటూ మొగుణ్ణి చెయ్యి పట్టుకుని బరబర ఈడ్చుకుపోయింది ఆవిడ.

రోడ్డు మీద నడుస్తున్నవాళ్ళు ఆగిపోయి నాకేసే చూడ సాగారు. వాళ్ళందరూ వీడికి పిచ్చెక్కలేదు కదా అను కుంటున్నారు - నాకు తెలుసు. నేనెవరినీ లెక్కచెయ్యను.

చివరికి అన్నంతపనీ చేశాడన్నమాట. ఒక్కో మగజీవుడు ముక్తికి ఒక్కో మార్గం వెతుక్కుంటున్నాడు.

ఆటో పిలిచాను.

"ఎక్కడికి సార్" అన్నాడు ఆటోవాడు.

"సినిమాకి" అన్నాను ఎక్కి కూచుంటూ.

"ఏ సినిమాకి?"

"ఏ సినిమా అయినా ఫరవాలేదు" అన్నాను. ఆటోవాడికి కూడా అనుమానం వచ్చి ఉంటుంది. అదోలా చూశాడు.

వాడు ఏదో హాలు దగ్గర దింపి వెళ్ళిపోయాడు. నేను సినిమా చూశాను. ఏ సినిమా చూశానో నాకు గుర్తు లేదు. అది ముఖ్యం కాదు - నేను సినిమాకి వెళ్ళాలనుకున్నప్పుడు మరొకరి ఇష్టాయిష్టాలతో నిమిత్తం లేకుండా వెళ్ళగలిగాను. సినిమా మధ్యలో బయటకు వచ్చేశాను. గోల్డ్‌ఫ్లేక్ కింగ్‌సైజు సిగరెట్టు పేకెట్టు కొని, సిగరెట్టు మీద సిగరెట్టు ఊదుతూ, ఆడుతూ, పాడుతూ, తుళ్ళుతూ రోడ్డు మీద నడవడం మొదలుపెట్టాను. రాత్రి తొమ్మి దింటికి రోడ్డు మీద అలా నడుస్తున్న నన్ను చూసిన వాళ్ళంతా తాగేననుకుంటారు. స్వేచ్ఛ నిషా నా తలకెక్కిందని వాళ్ళకేం తెల్సు?

బీచి దగ్గరకు వచ్చేటప్పటికి నా మనసు, జేబు తేలికైపోయాయి. అక్కడ కాళ్ళు ఆగిపోయాయి. ఎన్ని మధుర స్మృతులతో ముడిపడింది ఈ బీచి? నేను ఇసుకను కాళ్ళతో అటూ ఇటూ తన్నుతూ నడవడం మొదలుపెట్టాను.

'నా బ్రతుకే ఒక నాటకము - కానక కన్నది కైవల్యము' - కాషాయ వస్త్రాలు ధరించిన స్వామీజీ ఒకరు ఓ బండ మీద కూర్చుని, గొంతెత్తి, పాటలో లీనమై పాడుతున్నారు.

ఈయన జీవితం ఎంత నిశ్చింతగా ఉంటుంది? ఏ బాదరబందీ లేదు. స్వామీజీ దగ్గర సన్యాసం తీసుకుంటే? ఆయన్ను చూస్తే నా విముక్తికి మార్గం కనిపించింది.

"జై సద్గురూ" అంటూ ఆయన పాదాల మీద వాలాను.

"ఎవరు నాయనా నువ్వు? ఏం కావాలి" అన్నారు స్వామీజీ నన్ను లేవదీసి.

దబ్బపండులాంటి శరీరం స్వామీజీది. మసక వెన్నెల్లో ఆయన ముఖకవళికలు అస్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి. చంద్రుణ్ణి మబ్బులు కమ్మేసి నట్లు ఆయన ముఖమండలాన్ని మూడొంతులు గడ్డాలూ, మీసాలు మింగేసినా, ఎందుకో నాకు ఆ మొహం పరిచితమే అనిపించింది.

నా కథంతా వివరించాను.

"ఇల్లు ఇర్కటం... ఆలి మర్కటం" అన్నారు స్వామీజీ నిట్టూర్చి.

ఆయన ఏమంటున్నారో నాకు అర్థం కాలేదు. "నాకు మనశ్శాంతి కావాలి స్వామీ" అన్నాను.

"మనిషికో దేహం.... మనసుకో దాహం" అన్నారు స్వామీజీ మళ్ళా నిట్టూర్చి.

స్వామీజీ అల్పాక్షరాలలో అనల్పార్థాన్ని ఇముడ్చగల జ్ఞానసముద్రులే కావచ్చుకాని, నాకొక్క ముక్క అర్థం కాలేదు.

"అర్థం సెలవియ్యండి" అన్నాను వినయంగా.

"గొప్ప గొప్ప మాటలకు అంతరార్థాలు వెతకాలి కానీ, అర్థాలు అడక్కూడదు నాయనా" అన్నాడు స్వామీజీ మందలిస్తున్నట్లు. "అజ్ఞానిని స్వామీ."

"మాకు తెల్సు వత్సా" అని విషాదంగా నవ్వారు స్వామీజీ. ఆ నవ్వు కూడా ఎక్కడో చూసినట్లనిపించింది. "స్వామీజీ మీరేవీ అనుకోకపోతే ఓ మాట అడగనా" అన్నాను.

"అడుగు నాయనా."

"మిమ్మల్నెక్కడో చూసినట్లుగా ఉంది" అన్నాను గుర్తుకు తెచ్చుకోడానికి ప్రయత్నిస్తూ.

స్వామీజీ చిరునవ్వుతో నాకేసి చూశారు. "చూసినట్లుగా ఉండటం కాదు. చూశావు వత్సా" అన్నారు ఆప్యాయంగా.

ఈసారి స్వామీజీ గొంతు కూడా ఎక్కడో విన్నట్లని పించింది. "ఎక్కడ స్వామీ" అన్నాను బుర్ర గోక్కుంటూ.

"నీకు పండరీనాథ్ అని ఓ మిత్రుడుండేవాడు కదా నాయనా..."

"మీరు.... నువ్వు.... పండువా" అన్నాను పండుని కౌగిలించుకుంటూ. చివరికి అన్నంత పనీ చేశాడన్నమాట. ఒక్కో మగజీవుడు ముక్తికి ఒక్కో మార్గం వెతుక్కుంటున్నాడు కాబోలు.

"పండూ... బి. సరోజాదేవి..." - స్వామీజీ మొహం వివర్ణమైంది. నేను నిట్టూర్చాను. "... మీ ఇద్దరికీ ఈడూ జోడూ బాగుంటుంది అనుకునేవాళ్ళం - నన్నుగా, సంపెంగలా ఎంత అందంగా ఉండేది. అందానికి వన్నె తెచ్చినట్టు అణకువ. నెమ్మదస్థురాలు - మొగుడెవరో కాని, అదృష్టవంతుడు" అన్నాను.

కళ్ళలో తిరుగుతున్న నీళ్ళు బలవంతంగా ఆపుకుంటూ, గద్గద కంఠంతో అన్నారు స్వామీ పండరీనాథ్: "ఆ అదృష్టవంతుణ్ణి నేనే వత్సా!" ■